

майбутнє. Просто хочеться кричати: люди схаменіться!!! Але коли частина з них все усвідомлює, стає пізно.

Підводячи підсумки, хочеться додати, що кожен із нас повинен поважати рідну мову, вивчати історію, а обов'язком держави є надання умов для її розвитку. Для того, щоб все змінювалось, кожен із нас повинен почати із себе. Не важливо, де ти і хто ти, важливо, щоб ти залишався людиною та шанував свою державу, історію, культуру, мову. Потім інші країни будуть визнавати нас. І хочу підкреслити це словами Тараса Григоровича Шевченка:

Ну що б здавалося слова?
Слова та голос – більш нічого,
А серце б'ється, ожива,
Як їх почує.

ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ТВОРАХ ІВАНА ФРАНКА

В. А. Дегтяр

(курсант I курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ)

Науковий керівник: старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Подворчан Алла Зеновіївна

Сьогодні термінологічна лексика посідає помітне місце у словниковому складі будь-якої розвиненої літературної мови. Дослідження становлення і розвитку професійної лексики, себто юридичної, а саме через призму творів І. Франка – одне з актуальних питань української лінгвістики.

Постать І. Франка займає одне з найголовніших місць в становленні, розвитку правничої, юридичної вітчизняної термінології. Діяльність письменника на ниві української термінології була предметом досліджень в українському мовознавстві низки вчених: Ю. Шевельова [4], Я. Яремка [5] та ін.

Термінологія, яка є характерною для точних стилів викладу, як-от науковий, наполегливо прокладає собі шлях у світ художньої літератури, і є автори, які ставлять собі за мету точність відображення реальності в художньому викладі. Беручи до уваги той факт, що основне завдання художнього слова – це не повідомлення, а вплив шляхом повідомлення, реалізація певного наміру через повідомлення.

Поема-казка «Лис Микита» в перекладі Р. Карпішки є цікавим випадком на межі двох типів тексту. По-перше, юридична термінологія і юридичні тексти за своєю природою можуть бути різноплановими. З іншого

боку, природа юридичних термінів полягає в їх точності та чіткій позиції, яку вони займають в ієрархії правової термінології [3, с. 36].

Письменник, відомий як автор художніх творів, писав також наукові праці з юридично-економічної та політичної галузі (наприклад: «Що таке громада і чим би вона повинна бути?», «Що то була панщина?» та ін.), де використовував правничу термінологію: акти насильства, арешт, жалоба, присягати, стягнення, юридичне правило, судівництво, законодавство тощо.

Наступний твір «Перехресні стежки», що вражає широтою правничої лексики, яку можна поділити на наступні тематичні групи:

1) назви судових установ: повітовий суд, карний суд, трибунал, канцелярія тощо;

2) назви судових посад: комісар, судовик, суддя, ад'ютант, комісар, адвокат, практикант, урядник тощо;

3) назви судових процесів та учасників судового процесу: карні справи, переслух, карні справи, лава оскаржених тощо;

4) назви юридичних актів, документів та частин промови: подання, свідоцтво, скарга, рапорт тощо;

5) назви загальних юридичних понять: посада, факт, агітація, голосування тощо;

6) назви на позначення злочинів, злочинців та покарань: хабарник, донос, крадіж, шахрайство тощо;

7) терміни, пов'язані діями в сфері судочинства: арештувати, практикувати, бунтувати тощо.

Наприклад:

Євгеній прибув до суду пів до дев'ятої і застав коридор, повний селян, міщан, жидів і мужчин. Деякі сиділи на сходах, інші стояли на коридорі, держачи капелюхи в руках, жиди шваркотали щось, жінки зітхали важко, хрестилися та шептали молитви. Всіх очі час від часу позирали на двері зали розправ, відки мав появитися «Пан секретар», щоб викликати справи, які сьогодні на деннім порядку.

Євгеній клієнт, громадський радний із одного з поблизьких сіл, гарний, чорновусий мужчина яких 35 літ, побачивши свого адвоката, протовпився до нього, привітався з ним і, відводячи його трохи набік, шепнув:

– Усе добре, прошу пана адуката.

– Що добре?

– Та з моєю справою.

– А що, відступив жид від оскарження?

– Е, ні!

- Свідків маєте?
- Свідків? Яких свідків? **Жид** має свідків.
- Але ж ви мали мати своїх.
- Нащо?
- Ну, щоб **посвідчили вашу невинність**.
- Мою невинність? Але ж я не потребую її посвідчувати. Я таки набив жида.
- **І признаєтеся?**
- А певно.
- Ну, то що ж доброго вам **трафілося?**
- **Най** лише пан адукат питають жидових свідків, за що я його набив.
- Ну, розуміється, що буду питати. Сам суддя буде питати.
- Ні, **прошу пана, судія** не буде питати.
- **Відки** знаєте, що не буде?
- **Побачать пан.**
- Ну, ну не бійтеся, я своє зроблю.

В тій хвилі двері від зали отворилися, в них появився **возний**, прочищуючи дорогу, а за ним молодий панич, **протоколянт** пана судді Страхоцького, з аркушем паперу в руках. Увесь народ лавою повалив до нього. Протоколянт серед загального гуркоту і шуму почав відчитувати лісту розправ [2, с. 104].

Отже, проаналізувавши творчість І. Франка можна виділити наступні ознаки юридичних термінів, що були введені письменником: 1) використовувалися народом; 2) запозичувалися з інших мов. Значна кількість уживаної лексики І. Франка поповнила термінологічну систему української мови. Його термінолексика наділена потенційною здатністю активізуватися у сучасному мовленні, що неабияк важливо на сьогоднішньому етапі становлення незалежної України.

Література

1. Панько Т. І. Українське термінознавство : [підруч.] / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994.
2. Токарська А.С., Кочан І.М. Культура фахового мовлення правника. – Львів: Видавництво «Світ», 2003. – 175 с.
3. Франко І. Хто такий «Лис Микита» і відки родом? // Франко І. Лис Микита. – Львів, 1896. – Вид. II.] Закревська Я. Казки І. Франка: Мовно-художній аналіз. – К., 1966.
4. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови / Юрій Шевельов. – К. : КМ Академія, 2003], І. Кочан [Панько Т. І. Українське термінознавство : [підруч.] / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994.
5. Яремко Я. Іван Франко як основоположник синтетичного підходу розбудови української літературної мови / Ярослав Яремко // Мовознавчі студії. Вип. 3: Діалект у лінгвокультурологічному просторі (За матеріалами Міжнародної наукової конференції на пошану 100-річчя від дня народження професора Гаврила Шила). – Дрогобич: Швидкодрук, 2010.